

Månadö

För Året,
Efter vår Frälsares Christi Födelse,

1751.

Eil STOCKHOLMS Horizont,

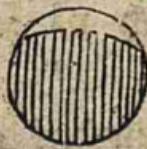
Belägen 59 grad. 20 min. Norr, om Äquatoren
och 2½ tids min. Öster om Upsala Observatorium;
Utgiften.

Efter Hans Kungl. Maj:ts nädligste stadgande
Af Des Wetenstaps Academie.

Månens Sötmördkelsers Figurer.

den 29.

Maj.

den 21.

Nov.

Exemplaret säljes häftat och stirrit för 6 öre Koppl:mt.

STOCKHOLM,
Tryckt hos LARS SALVIUS.

Anmärkningar

Om Kummin-hagars anläggande och skötsel.

Nti Skåne, omkring Lund, och uti the två nästligande Härader, astas kummin i anseelig mängd, som dock ej förlärs till hela rikets förtäring, utan köpes deraf årligen utifrån för en anseelig summa penningar. Det wore altså önskligt, att kummin på flere ställen planterades, hvilket ej allenast wore gagneligt för det allmänna, utan skulle och tillsynsda sina idkare en god vinnning. Ty en Tunna Kummin gäller i Lund på första hand, åtminstone 18 dal. Silf:mt; Sedan stiger priset ofta til dubbelt i andra och tredje handen. Til deras underrättelse, som vilja göra försök der med, lemnas följande anmärkningar.

För jord är ej tjenlig at asta kummin, ty den sätter mycket fint gräs, som är kumminz husvud fiende; men uti mager jord och backar af dr, sand och kampsstens botn, med någon muss och lera blandade, trivs kummin best. man intager dervore en täppa til storlet efter hvor och ens behag och förmågo, af sådan jord man som nu sagt är. Samma täppa måste väl ingårdas, såsom den bästa trädgård, ty swin dro ganska begärliga ejter kumminrötter, och kunna knapt hållas derifrån, om de en gång få vana derpå, utan, om det är möjligt, geofwa de sig in under syllen på plank-

wäl eller den bästa gårdes, gårds grundval. Sedan platsen således är ingårdad, måste den, om det är ny jord, som icke förr harit uppdlad eller bruten, ganska väl upåras; plögas eller ock aldeles upphackas strax wid vårens begynnelse: alla hung- och gräs-rötter måste utpläckas och upbränna, och sedan med sit ansas. Men är det gammal åker, som til kumminhaga ingårdas, måste den ock står om våren ganska väl upåras och sammaledes renfas ifrån gräsrötter.

En plats af ny jord, som på förenamde sätt är anfod, så at alt är färdigt til April månads slut, giödes i början af Maji månad med god stall-dynga eller annan wälbruunen gödsel, då åkren å nyo upåras rätt väl och djupt, et par gångor, neml. långs och tvårs. Derpå säs kummin, hvilken har swas väl och lämns neder, då ock gräsrötter, som ännu torde vara qvar, utpläckas, så är åkren färdig. Kumminen rotar sig sedan starkt och snart, växande frodig uti blader den första sommaren, men gifver alsingens frukt. Andra sommaren och de följande åren har man med så mycket större hugnad at förvänta rik och fullkomlig lön för sit arbete, så at man årligen af et stappe-eller $\frac{1}{2}$ tunnes land forn-jord, som är ungesärligen 50 alvar på hvor sida i syrkant, kan få 30, men åtminstone 20 steppor kummin. Denne såd måste ungesärligen säs den tiden, då frukt-träden blomma, men kommer ej an på några dagar före eller senare. Obrunnen gödning duger icke

til kumminhagar, utan är högst skadelig, för de många
gräsfördns skuld, som alltid deruti finnas.

Detta är ofelbart Det bästa sättet att inredita kumminhagar, hvaruti och gisfres en stor natiönel båtnad, emedan mycket ejest ofrulbar jord kunde på det sätet giöras gagnelig. Kummin-halm är of god, och
värer ymnig, brukas til tak på uthusen och til strö under bostapen, sedan fastas han ut, och blandas med hackad ale-furo, gran- eller biöfriis, och någon lodonga, så brinner alt på et år tillsammän, och blir då den bästa gödning för moder jorden, som således alltid läter nöja sig med egit fett, sedan hon blifvit förra gången inräddad.

Gammal åker kan och til kumminhaga inräddas, hvilket sker på följande sätt. Först ingårdas et åkerske, och upärjes i April månad längs och tvärs, då jäm vål alla ogräs rötter bort plåckas. Några dagar därefter harfwas jorden väl och jämt til. Sammaledes handteras jorden i Mayo en omgång, och likaså i Julie. Ester midsonimaren, eller strax i början af Julio, sedan ogräset är uttorkadt eller utrotadt, måste väl brunnen gödning föras på denne åker hvilken strax ärjas neder tvärs och längs, och derut sätts kummin, som strax harfwas neder väl och jämt, så rotar han sig starkt och bladar sig til följande höst. Sommaren derpå där han god gröde, men än bättre tredje sommaren och de följande. Det tages dock i akt, at till gräset bättre utrotande, måste man hvar gång, när den jord

ärjeg, vänka med harfningen några dagar, på det alla ogräs rötter desto bättre förvisna, hvilka icke blifvit utplåckade. Men vid sista drgningen, när kumminen är sadd, måste jorden strax tilharfwas. Andre brukar något olika och konstigare sätt, men detta är det bättre och ofelbaraste.

At hvar och en må veta, huru mycket utsåde af kummin födras til et roist stycke land, så är detta ofelbart, at et läpppe förlands jord väl och rikeligen kan besås med tre Svensta stopp kummin, som blandas uti en skeppa fin och torr sand, och dermed besås jorden väl och jämt. Når nu kumminen kommer up, kan man strax se, om någon liten obesadd fläck är, då man kan strö kummin derpå, som sief fattar rötter. Ny vuren kummin måste tagas til utsåde, eller om man wil beså en haga i Julio, måste man taga der til den kummin, som mognat i näst föregående Junii månad. Wil jag åter beså et jord-stycke om vären, måste dertil tagas utsåde af den som varit nästa sommaren förut, äldre

Sedan kumminen är kommen til behörig värkt, mognar han vid midsonimartiden, och då måste han ganska noga passas upp. Når den ena tredjedelen af Kronorna är mogen och brun, den andra tredjedelen gul-brun, den öfriga grönhagtig, då måste man honom afflärra, och strax honom uti et bryggekaraffa. Sedan torkas han dageligen emot solen på la-

Kan eller täcken, så mognar han än mer och torkas snart nog, så att han icke brinner tillsammna, utan kan impagas i Tumnor. Om något af den gröna kuminen blifvit qvar sittande i halmen vid första affslagning, så bör man lägga halmen emot solen några dagar, så mognar kuminen, och kan affslas, då den sedanare blir lika god med den förra. Det tages i akt, att kuminen måste affslas morgnar och qvällar, medan daggen är på honom, ty eljest smålas han alt för mycket bort.

Sedan kuminen sålebes är bårgad, bör man frö ny los kumin, tunt öfwer hela kuminlandet, hälften mot hvad i början derpå warit utsävt, hvorvid särdeles gifwes aktning, om någon mista finnes. Ty fastän kuminen nog faller ur vid affskräendet, ehurna altjamt man dermed omgår, så är likväl dekna tillökning god, och styrker nästföljande årens gröda; ty ju färtare denna såd mörer, ju drägtigare blifwer han, och desto bättre forqwäfwer han alt ogräs, som sig altid hos honom vil intränga.

En kuminhaga bör litet årligen hielpas med givning af stickedynja eller smärt hackat ris, som redan är sagt, hvilket snart rintnar, då det om vinteren påres uti bar frost.

När en kuminhaga således skötes, här han fullig gröda syra eller sem första åren å rad. Sedan tager han af i sjette och hunde året, ty jorden tröts och behöfwer hvilo i et år, då han likväl i medlen

kan utarbetas, renfas, giödas och besäs, såsom tilsöre, re besfrifvit är. Då får dock jorden sin första kraft igen, och walsignad gröda blifwer ej ute. Att man altid må haftwa att njuta en så hugnelig gröda til goda, är väst för en man, som mägtar giöra sådan inrättnings, att anstingen giöra två kuminhagar, eller och er så stor, att hälften eller tredjedelen deraf må kumna läggas i hvilo när sådant behöfves, då den öfriga delen dock altid bär så mycket, att den lönar modan. Det är väl sant, at kumin aldrig kan aldeles utrotas eller förqwäfjas af gräs, så länge han besredas: Likväl, sedan han burit de sex första åren, lönar han knapt modan, fast mindre finnes des egare någon myta, ibje eller formon vidare dervid.

Det är redan berättadt, at vgräs, hvor med här bekräftas det fina gräset, är kuminens märsta invändare. Tistel, töre och nässlor är icke mägtige att giöra hälften så stor skada, som fint gräs. Til att afswärja denne svårigheten, måste man renfa kumin-landet hvart år vid wärens begymelse, då vgräset strax visar sig, innan kuminen med alsware begyinner komma up. Til denna rensing brukar man taggiga hackor af jern, såsom fingrar, hvarmed man kan utdragna alt vgräset med rötterna, eller åtmisstone aga det så hårdt, at det måste blifva kraft-löst til at utvidga sig eller gifwa frön från sig det året, och kuminen växer efter slik rånsning desto starkare.

Så snart kuminen är affsluren och bårgad, vil os
gräset

gräset taga sna krafter igen, dersöre måste man ock dö
öfversara och renfa hagen, och efter denna rensning stros
den nya kumminen ut, hvor om redan är förmålt.

På sådant sätt blifwer altid jorden ren och starkt bå-
rande, til des hon afmattas, och både jordens och jö-
dens natur fordrar någon hwsila.

Somliga brukta om hösten afhugga kumminbladen
och gifwa dem åt kor, som deraf trifwas ganska väl
och förmena at kumminen lika fullt skal behålla sin full-
komliga drift til nästkommande års gröda: men det är
af andra besunnit högst skadeligt: Ty kummin wären
ofta ojämnt, somliga rötter stå djupt i jorden, somliga
ligga nästan öfvan på, hvilka sednare snart kunna af-
huggas och förderfas. Desutom bör han behålla sina
blader öfver winteren at rutna på, ty det är ofelbart
des bästa gödning.

Vera är vid kumminens fötsel ej at påminna, w-
tan vin detta verkställes på många ställen, har man at
förmoda, at innan få års förlopp skal finnas så stor mö-
tenhet af denna såd i Sverige, med ringa möda og
mycken besparing, at vi deraf icke allenaft skulle haftvo
nog helsewe utan ock deraf kunna meddela främmande,
som är mycket begärлиge efter Svensk kummin,
såsom bättre och starkare än den som fås i
från de fläste utländska orter.

Innevarande års Marknader i Swea- och Götcha-Riken, samt Finland.

I JANUARII Månd.

Eskilstuna och Söderhamn d. 2. Lous-
hult d. 4. Fahlköping, Hällestads
kyrka, Ingatorp, Nerpås Socken, Nye
köping, Raumö, Skara, Söderköping, Ta-
wastehus, Torpa och Vdre d. 7. Åkersund
och Hudsvigswald d. 8. Mariefred d. 10. Å-
senby i Wingåker d. 12. Änianpelto, Enkö-
ping, Jönköping, Linköping, Södertelje,
Wennersborg, Westerwijk och Östhammar
d. 14. Gränna, Storkyro Sockn, Wim-
merby, Åbo och Örebro d. 19. Åmål d.
21. Borås, Christianstad, Hedmora,
Helsingfors, Lomaryd, Norrköping, Nye
stad och Sköfde d. 25. Uppsala Distingen
d. 30.